

AĞIZ BOŞLUĞU SAĞLAMLIĞI VƏ HAMİLƏLİK

Ağız boşluğu sağlamlığı
mütəxəssisləri üçün
tövsiyələr

 **Ağız Boşluğu
Sağlamlığı
& Hamiləlik**

Oral-B®

Giriş

Qadın orqanizmində ən böyük hormonal və psixoloji dəyişikliklər hamiləlik zamanı baş verir – və bu dəyişikliklərin baş verdiyi ən mühüm orqan ağız boşluğudur. Hormonların səviyyəsinin artması (estrogen və progesteron) diş əti toxumalarında damar keçiriciliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırır və diş ərpinin müşahidə edildiyi hallarda diş əti iltihabının yaranmasına səbəb olur. Parodontiti olan qadınlarda klinik vəziyyətin daha da pisləşməsi ehtimal olunur. Hamiləliklə əlaqədar həm yerli (hamiləlik epulisi), həm də generalizə olunmuş zədələnmələr (hamiləlik gingiviti) olaraq meydana çıxır, lakin hamiləlik bitdikdən sonra qadınlarda adətən bu problemlər aradan qalxır.

Hamiləlik zamanı aşağıdakı problemlər meydana gələ bilər: uşağın çəkisinin normadan az (2.5 kq-dan az), və ya çox az (1.5 kq-dan az) olması; vaxtından əvvəl doğuş (37-ci həftədən əvvəl) və vaxtından çox əvvəl doğuş (32-ci həftədən əvvəl), inkişaf geriliyi (hamiləlikdə dölün çəkisi), preeklampsiya (hamiləliyin 20-ci həftəsindən sonra arterial təzyiqin yüksəlməsi və proteinuriya), yarımçıq hamiləlik və/və ya ölü doğuş. Bu nəticələrin bəziləri eyni vaxtda baş verə bilər.

Yuxarıda göstərilənlər hamiləlik zamanı parodontitin uşağın normadan az çəki ilə doğulması, vaxtından əvvəl doğuş və xüsusilə preeklampsiya riskləri ilə birbaşa əlaqədar olduğuna işarə edir. Buna baxmayaraq bu tədqiqatların nəticələri tam təsdiq olunmayıb və qəti qərarların verilməsi üçün kifayət etmir. Hamiləliyin uğursuz nəticələri ilə parodontit arasında əlaqənin olması ehtimalının əsaslandığı mümkün mexanizmlər hematogen yayılma yolu ilə fetoplasental sahənin kolonizə edən kommensal və patogen bakteriyaların olduğunu da istisna etmir. Beləliklə, fetoplasental sahədə parodontal bakteriyaların və onların məhsullarının mövcudluğu yerli immun/iltihab reaksiyasını aktivləşdirə bilər və bu da gələcəkdə hamiləliyin uğursuz nəticələnməsinə səbəb ola bilər.

Ağız boşluğu sağlamlığı mütəxəssisləri tərəfindən fərdi gigiyena qaydaları və müdaxilələrinin hamiləlik zamanı həyata keçirilməsinin təhlükəsiz olduğu və diş əti iltihabının azalmasında və hamiləlik müddətində sağlam diş ətlərinin qorunması üçün effektiv olduğu sübut olunmuşdur.

Tədqiqatlar göstərmişdir ki, hamiləliyin ikinci trimestrində həyata keçirilən qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə çox zaman vaxtından əvvəl doğuşlar və körpənin çəkisinin normadan az olması kimi nəticələrin qarşısını almır. Buna baxmayaraq, parodontoloji müalicənin vaxtından əvvəl doğuşlar və körpənin çəkisinin normadan az olması kimi halların qarşısının alınmasında müsbət təsiri hamiləliyin qeyri-qənaətbəxş sonlanması riskinə malik qadınlarda müşahidə olunur. Bu tədqiqatlar göstərmişdir ki, hamiləlik zamanı qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə həm ana, həm də döl üçün təhlükəsizdir və diş əti iltihabını tam aradan qaldırmasa da, hamilə qadınların çoxunda parodontun sağlamlığının yaxşılaşmasına səbəb olur.

Hamilə qadınlarda parodontal infeksiya və iltihabların fetoplasental sahədəki təsirləri ilə əlaqədar müasir anlayışlara əsasən belə fikir yürütmək olar ki, parodontoloji müalicə hamiləlikdən öncə həyata keçirilərsə hamiləliyin qeyri-qənaətbəxş sonlanması riskinin azalması üçün daha effektiv ola bilər.

Qadınlar üçün tövsiyələr

Hamiləlik qadın həyatında ən çox fizioloji dəyişikliklərin baş verdiyi xüsusi bir dövrdür. Bu dəyişiklər ağız boşluğu sağlamlığına da öz təsirini göstərir. Eyni zamanda ağız boşluğu sağlamlığı ümumilikdə insan sağlamlığının açarındır. Buna görə də ağız boşluğu sağlamlığı mütəxəssisləri (stomatoloq və parodontoloqlar) mütəmadi olaraq hamilə qadınlara fərdi ağız boşluğu gigiyenası qaydalarını, o cümlədən ağız boşluğu sağlamlığı haqqında müvafiq məlumatlar verməlidirlər. Bu məlumatlar profilaktik, diaqnostik və terapevtik tövsiyələr xarakteri daşımalıdır:

Qiymətləndirmə:

Uşaq doğa biləcək yaşda olan hər hansı bir qadın xəstənin parodontunun sağlamlığını qiymətləndirərkən həkimlər mütləq onun hamilə olub-olmaması, və ya hamiləliyi planlaması haqqında məlumat almalıdır. Hamiləlik halı hər hansı müalicə tədbirlərinə başlamadan öncə mütləq qiymətləndirməlidir. Hamilə olmayan qadınlara hamiləlik zamanı parodont və ağız boşluğu sağlamlığının vacibliyi haqqında məlumat verilməlidir, və bildirilməlidir ki, mövcud hər hansı parodont xəstəliyinin hamiləlikdən əvvəl müalicə olunması daha məqsədəuyğundur.

Hamilə qadınlar:

Hamilə qadınlar müraciət etdikdə ağız boşluğu sağlamlığı mütəxəssisləri aşağıdakıları etməlidirlər:

- Hamiləliyin mərhələsini müəyyən etmək;
- Mən finəcələnən əvvəlki hamiləliklərə vurğu edərək tibbi anamnezi təsdiqləmək - qəbul edilən dərmanların təfərrüatları, hipertoniya, şəkərli diabet, ürək-damar xəstəlikləri və s.;
- Siqaretdən istifadə də daxil olmaqla risk amillərini qiymətləndirmək;
- Parodontoloji müayinə də daxil olmaqla ətraflı ağız boşluğu müayinəsini həyata keçirməklə diş ərpi, diş əti iltihabının vəziyyəti və parodontal zondlama dərinliyinin (zondlama zamanı qanama) qiymətləndirilməsi, diş ətinə "sağlam", "gingivit" və ya "parodontit" diaqnozunun qoyulması və müvafiq tədbirlərin görülməsi.

Sağlam Parodont:

Sağlam parodonta malik olan hamilə qadınlara ağız boşluğunun sağlamlığının qorunması və ümumi sağlamlığa dair məsləhətlər verilməlidir. Ağız boşluğu və parodont xəstəliklərinin qarşısının alınması üçün sadəcə hamiləlik dövründə deyil, bütün ömür boyu - nələrin tələb olunduğu, ağız boşluğu sağlamlığı ilə onların gələcək uşaqlarının sağlamlığı arasında hansı əlaqənin olduğu onlara bildirilməlidir. Həkimlər qadınlara hamiləlik zamanı parodontda baş verə biləcək hallar (damarların genişlənməsi, qanaxmanın daha yüksək olma ehtimalı və diş ətinin hipertrofiyasına), eləcə də hamiləlik dövründə baş verə biləcək ümumi sağlamlıq problemləri (hipertoniya, hamiləlik diabeti və s.) haqqında məlumat verməlidirlər.

Hər hansı tibbi risk görüldükdə qadın qinekoloqa yönləndirilməlidir. Hər hansı xəstəlik olmadıqda belə düzgün ağız boşluğu gigiyenasına dair müvafiq maarifləndirmə işləri aparılmalı, parodontun müayinəsi, diş ərpinin, eləcə də diş aralarının təmizlənməsi qaydaları aşılmalıdır. Hamiləliyin irəliləyən dövrlərində qadınlar yenidən müayinə olunmalıdırlar.

Gingivit:

Gingivit aşkar olunan hamilə qadınlara, sağlam hamilə qadınlarla eyni maarifləndirici məlumatlar verilməlidir, eləcə də professional yardım göstərilməlidir. Bütün profilaktik, diaqnostik və terapevtik prosedurların hamiləlik üçün heç bir təhlükə yaratmadığına və bütün bu tədbirlərin ağız boşluğu sağlamlığının qorunması üçün effektiv olduğuna əmin olmaq vacibdir. Bu professional müdaxilələr diş səthindən diş ərpinin və diş daşlarının təmizlənməsindən ibarətdir.

Diş ərpi ilə mübarizə aparmaq üçün nəzərdə tutulmuş məcun və qarqara məhlulları kimi kimyəvi vasitələrin hamiləlik zamanı da istifadəsinin təhlükəsiz və müvafiq mexaniki tədbirlərlə birlikdə effektiv olduğu sübut olunmuşdur. Ağız boşluğu sağlamlığı mütəxəssisləri diş ərpi indeksi, diş ətinin iltihabı və müayinə zamanı qanama kimi göstəriciləri nəzərə alaraq bu professional tədbirlərin effektivliyini düzgün qiymətləndirməlidirlər. Diş əti sağlamlığı bərpa olunduqdan sonra hamiləlik müddətində parodontoloji müayinələr mütəmadi şəkildə davam etdirilməlidir və residiv baş verərsə analoji müdaxilələr edilməlidir. .

Parodontit:

Parodontit aşkar edilən hamilə qadınlara da sağlam və gingivitli hamilə qadınlarla eyni maarifləndirici məlumatlar verilməlidir, və professional yardım göstərilməlidir. Eləcə də subgingival diş ərpinin və diş daşlarının standart qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə vasitəsilə təmizlənməsi üçün əlavə tədbirlər görülməlidir.

Parodontoloji müalicə:

Hamiləlik zamanı, xüsusilə də hamiləliyin ikinci trimestri ərzində qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə (skeyling və kök səthinin instrumentasiyası) və dişin çəkilməsi təhlükəli deyil. Dölə və ya hamilə qadına hər hansı zərər vermədən dişin rentgeni rəsmi çəkilə və yerli anesteziya tətbiq oluna bilər. Ümumi ağrıkəsicilərin və sistem antibiotiklərinin istifadəsi də əsasən təhlükəsizdir. Lakin, tetrasiklin və metronidazol qadağan edilməlidir. Hamilə qadına dərman təyin edilmədən öncə ginekoloqla əlaqə saxlamaq lazımdır.

Qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə parodontitli hamilə qadınların parodontal vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasında təsirli olduğu göstərilmişdir.

Hamiləlik epulisi:

Qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə lokal diş əti hipertrofiyası zamanı (hamiləlik epilusu) daha məqsədəuyğundur, cərrahi müdaxilə doğuşa qədər təxirə salınmalıdır və hamiləlik müddətində dəstəkləyici tədbirlər (diş ərpinin və diş daşının professional təmizlənməsi) həyata keçirilməlidir. Doğuşdan sonra diş ətləri yenidən müayinə olunmalıdır.

Parodontoloji cərrahiyyə:

Mümkün olduqda, hamiləlik müddətində travmatik cərrahi müdaxilələrdən (parodontoloji cərrahiyyə) uzaq durmaq tövsiyə olunur. Təvsiyə olunan parodontoloji müalicələrin isə dölə zərər verməmək məqsədilə hamiləliyin ikinci trimestrində həyata keçirilməsi arzuolunandır.

Parodontoloji müalicənin qiymətləndirilməsi:

Ağız boşluğu sağlamlığı mütəxəssisləri diş ərpi, diş əti iltihabının, zondlama zamanı qanamanın və zondalama cibini dərinliyinin ölçülməsi yolu ilə parodontoloji müalicənin effektivliyini qiymətləndirməlidirlər. Parodontun sağlamlığı bərpa olunduqdan sonra parodontun mütəmadi monitorinqi bütün hamiləlik boyu davam etdirilməlidir və residiv baş verdikdə analoji müdaxilələr həyata keçirilməlidir.

Hamiləliyin qeyri-qənaətbəxş yekunlaşması ilə əlaqə:

Ağız boşluğu sağlamlığı mütəxəssisləri bilməlidirlər ki, hamiləliyin nəticəsi ilə parodontitin arasında potensial əlaqə var. Buna görə də, hamiləlik zamanı parodontitin müalicəsini təəddüdsüz həyata keçirmək olar. Həqiqətən də, bir çox hamilə qadında hamiləliyin ikinci trimestri ərzində qeyri-cərrahi parodontoloji müalicə hamiləliyin mənfi nəticələrinə təsir göstərməsə də, yüksək riskli hamilə qadınlar kimi spesifik qruplarda bu müdaxilələrin hamiləliyin xoşagəlməz nəticələrini azaltdığı müşahidə olunur.

Hamiləlik öncəsi müalicə:

Parodont xəstəlikləri və hamiləliyin qeyri-qənaətbəxş nəticələri arasında əlaqəyə dair bizim müasir biologiya biliklərimizə əsaslanaraq deyə bilərik ki, hamiləlikdən əvvəl həyata keçirilən parodontoloji müalicənin effektivliyi bu baxımdan daha yüksək olardı. Buna görə də ağız boşluğu gigiyenası üzrə mütəxəssislər qadınlarla görüşərkən hamiləliyə qədər müalicənin və hamiləlik zamanı sağlam ağız boşluğuna malik olmanın vacibliyini qeyd etməlidirlər.

Ağız Boşluğu Sağlamlığı və Hamiləlik

Ağız Boşluğunun Sağlamlığı və Hamiləlik maarifləndirmə layihəsinin məqsədi Avropa Parodontologiya Federasiyası ilə Oral- B şirkətinin əməkdaşlığı ilə qadınlar arasında hamiləlik zamanı ağız boşluğu sağlamlığının qorunmasını təbliğ etmək və xəstələr və həkimlərə bu istiqamətdə tövsiyələr verməkdən ibarətdir.

Hamiləlik müddətində ağız boşluğu sağlamlığının əhəmiyyəti düzgün qiymətləndirilməlidir. Elmi tədqiqatlar diş əti xəstəlikləri ilə vaxtından əvvəl doğuş, körpənin çəkisinin normadan az olması və preeklampsiya kimi mənfi nəticələr arasındakı əlaqəni sübut etmişdir.

Ağız Boşluğunun Sağlamlığı və Hamiləlik maarifləndirmə layihəsi son elmi göstəricilər və məlumatlara əsaslanaraq qadınlara sağlam ağız boşluğunun əhəmiyyəti haqqında ətraflı məlumat verir. Bu layihə dünyanın parodontologiya üzrə aparıcı mütəxəssisləri tərəfində tərtib olunub və bir sıra elmi tədqiqatların nəticələrinə əsaslanır.

oralhealthandpregnancy.efp.org

**European Federation
of Periodontology**

Avropa Parodontologiya Federasiyası tibbin parodontologiya sahəsi üzrə elmi və diş əti sağlamlığının əhəmiyyətini təbliğ edən və əsas devizi “daha yaxşı həyat üçün sağlam diş əti” aparıcı təşkilatıdır. 1991-ci ildə təsis edilən Federasiya dünyada və Avropa qitəsində 16 000-ə yaxın parodontoloq, stomatoloq, alim və ağız boşluğu mütəxəssislərinin üzv olduğu 37 milli parodontologiya cəmiyyətini özündə cəmləşdirir. Federasiya maarifləndirməni elmi sübutlara əsaslandırılmış və ictimai maraq kəsb edən mövzularda həkimləri və ictimaiyyətin müxtəlif təbəqələrini əhatə edən tədbirlər və kampaniyalar vasitəsilə həyata keçirir. Klinik və elmi parodontologiyanın inkişafı EuroPerio beynəlxalq parodontologiya konqresi, Journal of Clinical Periodontology elmi jurnalı, nüfuzlu universitetlərdə parodontologiya ixtisası üzrə akkreditə olunmuş rezidentura proqramı; ictimaiyyət arasında diş əti sağlamlığının təbliğatı isə 12 May Diş əti Sağlamlığı Günü maarifləndirmə tədbiri kimi fəaliyyətlər Avropa Parodontologiya Federasiyasının tərəfindən həyata keçirilir.

www.efp.org

Ağız Boşluğu Sağlamlığı və Hamiləlik

Azərbaycan Parodontologiya Cəmiyyətinin əsas fəaliyyəti ölkəmizdə stomatologiyanın parodontologiya sahəsinin inkişafına yardım etmək, həkimlərə və ictimaiyyətə dişlər və implantlar ətrafında diş əti sağlamlığının qorunub saxlanması və diş əti xəstəliklərinin ciddiliyi, bu xəstəliklərin müasir biliklərə əsaslandırılmış erkən diaqnostikası və müalicəsinin əhəmiyyətini tanıtmaq, nəşrlər və digər elmi-maarifləndirici tədbirlər vasitəsi ilə tibbin digər sahələri ilə interdistiplinar kommunikasiyanı və tədqiqatları inkişaf etdirmək və gündəmə gətirməkdən ibarətdir. Cəmiyyət tərəfindən müxtəlif təhsil müəssisələri, yerli və beynəlxalq təşkilatlar, tanınmış alimlər və mütəxəssislər ilə sıx əməkdaşlıq edilməsi, beynəlxalq rəhbərliklərin və maarifləndirmə nəşrlərinin Azərbaycan dilində tərtib edilməsi ilə yanaşı müxtəlif beynəlxalq elmi və sosial maarifləndirici tədbirlər mütəmadi olaraq həyata keçirilir. Azərbaycan Parodontologiya Cəmiyyəti Avropa Parodontologiya Federasiyasının üzvüdür. Cəmiyyət üzvləri Avropa Parodontologiya Federasiyasının bütün üzvlük üstünlüklərindən faydalanırlar.

<http://www.perio.az/>

Oral-B bütün dünyada bazarından 5 milyard dollar dəyərində diş fırçası satan dünya lideridir. Procter & Gamble şirkətinin bir hissəsi olan brend uşaqlar və böyüklər üçün manual və elektrikron diş fırçaları, ağız duşları, diş ipi, diş məcunları, yaxalayıcılar, interdental fırçalar kimi məhsulları istehsal edir. Oral-B-nin manual diş fırçaları ABŞ və digər beynəlxalq bazarlarda digər bütün fırçalardan daha çox satılır. 2009-cu ildən başlayaraq Avropa Parodontologiya Federasiyasının əsas tərəfdaşdır, federasiyanın təşkil etdiyi EuroPerio konqreslərində, Məzuniyyət sonrası simpoziumlarda və Avropa Parodontologiya Qurultaylarının əsas sponsorudur.

www.dentalcare.com

Avropa Parodontologiya Federasiyasının Oral Health & Pregnancy maarifləndirmə layihəsi Azərbaycan Parodontologiya Cəmiyyətinin prezidenti Cavid Əhmədbəyli, vitse-prezidenti və layihələr koordinatoru Hənifə Musayeva və baş katibi Vəfa Xanməmmədova tərəfindən Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq tərtib edilmişdir. Azərbaycan Parodontologiya Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin 25 may 2021-ci il tarixli 2 sayılı qərarı ilə tövsiyələr kimi təsdiq edilmişdir.

Əhmədbəyli C.R, Musayeva H.H, Xanməmmədova V.E. Ağız boşluğu sağlamlığı və hamiləlik: Qadınlar üçün tövsiyələr. Azərbaycan Parodontologiya Cəmiyyətinin elmi nəşrləri, 2021, N.2, C1-8. www.perio.az/periohamilelik

Hamiləlik dövründə
diş  ti xəstəliyinin
problem yaratmadı ından
 min olun.

oralhealthandpregnancy.efp.org
perio.az/periohamilelik

oralhealthandpregnancy.efp.org
perio.az/periohamilelik

